

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI
ANATOMIYA VA KLINIK ANATOMIYA KAFEDRASI**

**KLINIK ANATOMIYA (OPERATIV JARROHLIK
VA TOPOGRAFIK ANATOMIYA)
FANINING ISHCHI O'QUV DASTURI
3 KURS**

Bilim sohasi: 900 000 – Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot
Ta'lim sohasi: 910 000 – Sog'liqni saqlash
Ta'lim yo'nalishlari: 60910200 – Davolash ishi

ANDIJON-2025

Fan/modul kodi “KAN1504”		O’quv yili 2025-2026	Semestr 5	Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta’lim tili O’zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 1/3	
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg’ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Klinik anatomiya (operativ jarrohlik va topografik anatomiya)	60	60	120	
2	<p>I.Fanning mazmuni.</p> <p>Fanni o’qitishdan maqsad – klinik anatomiya (operativ jarrohlik va topografik anatomiya) yosh mutaxassislarni tayyorlashning ajralmas fundamental qismi hisoblanadi, o’quvchilarda klinik fikrlashning topografoanatomik negizlarini, asosiy jarrohlik usullarini bajarish ko’nikmalarini shakllantiradi, kelgusida klinik modullarda samarali o’qish uchun zamin yaratadi. Fanning maqsadi o’quvchilarda odam organizmi a’zo va tizimlari haqida nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirish, oddiy operativ ko’nikmalar va tipik jarrohlik usullarini ko’nikmalarini o’rgatish, uzoq kelajakda talab va standartlarda belgilangan umumiy analiyot shifokori faoliyatini mustaqil bajarish uchun zarur bo’lgan umummadaniy, umumkasbiy, kasbiy kompetensiyalarni hosil qilishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifalari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - klinik anatomiya (operativ jarrohlik va topografik anatomiya) faniga oid asosiy, fundamental bilimlar tizimini shakllantirish; – davolash ishi bo’yicha mutaxassis uchun eng muhim hisoblangan odam tanasi sohalarining, a’zo va tizimlarining topografik-anatomik (yoshga, jinsga oid individual) xususiyatlarini o’rgatish; –talabalarda tashxisni asoslash, patologik jarayonlarning kechish xususiyatlarini tushunish, tashxislash va operativ davolash masalalari echimini topishda topografik-anatomik bilimlarini qo’llay olish mahoratini shakllantirish; –talabalarning boshlang’ich (oddiy) operativ harakatlarni, an’anaviy (namunali) va zamonaviy jarrohlik usullarining texnikasini bajara olish ko’nikmalariga ega bo’lishini ta’minlash. <p>Fanni o’zlashtirish jarayonida quyidagi mehnat funksiyalari shakllanadi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tashxisni aniqlash borasida bemorni tekshirish. 2. SHoshilinch va tezkor tartibda bemorga tibbiy yordam ko’rsatish. 3. Davolash usulini tanlash va uning samaradorligini hamda xavfsizligini nazorat qilish. 				

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

V- semestr

№

Ma'ruza mavzulari

- 1-mavzu. Qo'l va oyoq sohalarning klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Qo'l va oyoq sohalarning g'iloqli tuzilishi, qon tomir va nervlari topografik anatomiyasi. Qon tomirlarda bajariladigan operativ aralashuvlarning klinik-anatomik negizlari. Periferik nervlardagi operatsiyalar tamoyillari. Tomir choklari. Tomirlarni protezlash, tomir plastikasi. Nervni blokada qilish. Nervlarga ishlov berish. Nevroliz, nevrotomiya, nervlarni tikish. Miotenoplastika. Yiringli-yallig'lanish jarayonlarining lokalizatsiyasi va tarqalishining klinik-anatomik xususiyatlari. Fassiya va kletchatkalarining yiringli-yallig'lanish jarayoni tarqalishidagi ahamiyati. Amputatsiya va ekzartikulyasiya. Amputatsiya va ekzartikulyatsiyaga ko'rsatma va qarshi ko'rsatmalar; amputatsiya va ekzartikulyasiya qoidalari va usullari. Bolalarda amputatsiya bajarilishining xususiyatlari.
- 2-mavzu. Bosh sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Boshning miya va yuz sohalari. Kalla gumbazi va kalla asosi. Trepanatsiya turlari va texnikasi. Bosh miyada bajariladigan operativ aralashuvlar negizi. Neyrojarrohlik haqida tushuncha. Boshning yuz sohasida bajariladigan operativ aralashuvlarning klinik-anatomik xususiyatlari. **Bo'yin sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Bo'yin sohalari va uchburchaklari, fassiyalari va kletchatka bo'shliqlari, yiringli jarayonlar lokalizatsiyasi, ularni ochish va drenajlash usullari. Bo'yindagi ekstrakranial arteriyalarning xirurgik anatomiyasi. Konikotomiya, traxeotomiya, traxeostomiya, bolalardagi o'ziga xos xususiyatlari. Qalqonsimon va paraqalqonsimon bezlardagi, qizilo'ngachdagi operatsiyalar. Bo'yinning to'g'ma oqmalari va kistalarida bajariladigan operativ aralashuvlar.
- 3-mavzu. Ko'krak sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Ko'krakning yuz sohalari, ko'krak qafasi. Diafragma. Mastit, sut bezining yaxshi va yomon sifatli o'sma kasalliklari jarrohliksi tamoyillari. Plevra va perikard bo'shlig'i punksiyasi. Torakotomiya. Kekirdak va bronxlar plastikasi. O'pkadagi operatsiyalar. Toj tomirlarda qo'llaniladigan operatsiyalar. YUrak va yirik tomirlar tug'ma va

orttirilgan nuqsonlarida operatsiyalar. Qizilo'ngachning ko'krak bo'limiga operativ ochib kirish va operativ davolash usullari. Bolalarda qizilo'ngach stenozlari, atreziyalari va kekirdak-qizilo'ngach oqmalarida operatsiyalar.

- 4 **4-mavzu. Qorin sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. anatomiyasi. Bolalardagi xususiyatlari.** Qorinning old-yon devori. Qorin old-yon devorining bolalardagi xususiyatlari. Tashqi va ichki churralarning xirurgik anatomiyasi. Kam uchraydigan churralar. Qorin devori tug'ma nuqsonlari. Gernitomiya, gernioplastika. Laparoskopik gernioplastika. Qorinparda bo'shlig'i a'zolarining klinik anatomiyasi. Qorinparda topografiyasi va uning hosilalari. Laparotomiya: talablar, bolalardagi xususiyatlari. Laparoskopik jarrohlik. Ichak choki. Oshqozon, ingichka va yo'g'on ichak rezeksiyasi. Ichaklararo anastomozlar, gastroenteroanastomozlar turlari. Laparoskopik appendektomiya. Kolostoma. Jigar va o't yo'llarida operativ aralashuvlar. Porto-kaval shuntlash. Pankreatoduodenal rezeksiya. Pankreatitlarda qorinparda bo'shlig'ini drenajlash. Splenektomiya.
- 5 **5-mavzu. Bel va qorin parda orti sohalarining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Bel sohasi bo'limlari, kletchatkalari, fassiyalari. Umurtqa pog'onasi va orqa miya tug'ma nuqsonlarining xirurgik anatomiyasi. Laminektomiya. Orqa miya churralarida operatsiyalar. Qorinparda orti bo'shlig'i topografik anatomiyasi. Qorinparda orti bo'shlig'i a'zolariga operativ ochib kirish usullari. Buyrak va siydik yo'llarida operatsiyalar. Sun'iy buyrak. Siydik yo'llarida plastik operatsiyalar haqida tushuncha. Buyrak va siydik yo'llarining tug'ma nuqsonlarida operatsiyalar. Qorin aortasi anevrizmalari.
- 6 **6-mavzu. Tos sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Tos devorlari. CHanoq bo'shlig'i, devorlari, qavatlari, fassiya va kletchatkalari. CHanoq bo'shlig'i a'zolari topografiyasi. Oraliq sohasi. Tos a'zolarida bajariladigan operativ aralashuvlar. Paraproktit, bavoasil, to'g'ri ichak tushishida qo'llaniladigan operatsiyalar. CHanoq bo'shlig'i kletchatka bo'shliqlarini drenajlash usullari. Sistotomiya va sistostomiya. Kesarcha kesish operatsiyasi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar
Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

V-semestr

Amaliy mashg'ulotlar mavzulari

- 1 **1-mavzu.** Kirish. Klinik anatomiya va operativ jarrohlik modulining maqsadi va vazifalari. Klinik anatomiyani o'rganish usullari va asosiy tushunchalari. Operativ jarrohlikning asosiy tushunchalari. **Qo'lning klinik anatomiyasi.** Yelka kamari, yelka, tirsak, tirsak chuqurchasi va tirsak bo'g'imi klinik anatomiyasi.
- 2 **2-mavzu.** Bilak, bilak-kaft usti bo'g'imi va qo'l panjasi klinik anatomiyasi.
- 3 **3-mavzu. Oyoqning klinik anatomiyasi.** Dumba, tos-son bo'g'imi, son tizza va taqim osti chuqurchasi topografiyasi. Tizza bo'g'imi. Boldir, boldir-to'piq, oshiq-boldir bo'g'imi va oyoq panjasi sohasining topografik anatomiyasi. Oyoq panjasi bo'g'implari.
- 4 **4-mavzu. Qo'l va oyoq sohasining operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Qon-tomirlar, nerv poyalaridagi operatsiyalar. Pay, bo'g'im va muskullarda bajariladigan asosiy operatsiyalar. Qo'l va oyoq sohasidagi amputatsiya va ekzartikulyasiyalar. Qo'l va oyoqning yiringli jarayonlarida bajariladigan operatsiyalar.
- 5 **5-mavzu. Bosh sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Yuz sohasi klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi.
- 6 **6-mavzu. Bo'yin sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Bo'yin sohasi a'zolarining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi.
- 7 **7-mavzu. Ko'krak sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Ko'krak bo'shlig'i a'zolarining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi.
- 8 **8-mavzu.** Oldingi va orqa ko'ks oralig'i klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.
- 9 **9-mavzu.** Qorin oldingi yon devori sohasi klinik anatomiyasi. Tashqi va ichki churralarning klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Laparoskopik gerniotomiya. Qorinparda bo'shlig'i klinik anatomiyasi. Qorinparda bo'shlig'i operativ jarrohligi. Laparoskopik jarrohlik.
- 10 **10-mavzu. Qorin sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Qorinparda bo'shlig'ining yuqori qavati a'zolari klinik anatomiyasi. Qizilo'ngachning qorin qismi, oshqozon, o'n ikki barmoqli ichak, oshqozon osti bezi, taloqning klinik anatomiyasi. Jigar, o't

- pufagi va o't yo'llari klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi.
- 11 **11-mavzu.** Qorinparda bo'shlig'ining pastki qavati a'zolari klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari. Hayvonlarda "Ichak rezeksiyasi" operatsiyasi. Mashg'ulot operatsiya xonasida o'tkaziladi.
 - 12 **12-mavzu: Bel va qorin parda orti sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.**
 - 13 **13-mavzu:** Qorinparda orti bo'shlig'i a'zolari klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi.
 - 14 **14-mavzu: Tos sohasining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi. Bolalardagi xususiyatlari.** Tos sohasining klinik anatomiyasi. CHanoq bo'shlig'i a'zolarining klinik anatomiyasi va operativ jarrohligi.
 - 15 **15-mavzu:** Oraliq sohasining klinik anatomiyasi. Oraliq sohasidagi operativ aralashuvlar. A'zo va to'qimalarni ko'chirib o'tkazishning umumiy tamoyillari.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkaziladi. Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- amaliy mashg'ulotlarni maqsadini aniq belgilab olish;
- o'qituvchining innovatsion pedagogik faoliyati negizida talabalar bilimlarini chuqurlashtirish va qiziqish uyg'otish.
- talabada mustaqil tarzda o'z imkoniyatidan kelib chiqib natijaga erishish imkoniyatini ta'minlash tamoyili;
- talabani nazariy-uslubiy jihatdan tayyorlash tamoyili va h.k.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

V-semestr

Mustaqil ishlar mavzulari

- 1 Zamonaviy og'riqsizlantirish usullari. Zamonaviy jarrohlik asboblari, uskunalari va moslamalari. Robotlashtirilgan jarrohlik amaliyoti. Zamonaviy neyrojarrohlik yutuqlari va muammolari. Suyaklar patologiyalarida bajariladigan operatsiyalar. Zamonaviy ortopediya yutuqlari.

- 2 YUzdagi plastik operatsiyalar haqida tushuncha. YUqori lab va tanglay tug'ma nuqsonlarida tiklovchi operatsiyalar. YUqori va pastki jag'lar rezeksiyasi.
- 3 Bo'yinning o'rta, yon oqmalari va kistalarini kesib olish. Ekstrakranial arteriyalardagi zamonaviy operatsiyalar. Bo'yin qiyshiqligida bajariladigan operatsiyalar.
- 4 Bolalardagi torakotomiya xususiyatlari. Ko'krak devori tug'ma va orttirilgan nuqsonlarida operatsiyalar. Diafragmaning tug'ma va orttirilgan nuqsonlarida operatsiyalar.
- 5 Qizilo'ngach stenozlari va atreziyalarida operatsiyalar. Bolalardagi traxeya-qizilo'ngach oqmalarida operatsiyalar. YUrak ishemik kasalliklarini operativ davolashning zamonaviy usullari.
- 6 Operatsiyadan keyingi qorin churrallari. Qorin bo'shlig'i ichki churrallari. Qorin devori tug'ma nuqsonlari xirurgik anatomiyasi. Qorinparda bo'shlig'i bitishma kasalligi muammosi.
- 7 Oshqozon va o'n ikki barmoq ichak yara kasalligini davolashning zamonaviy usublari. O't-tosh kasalligini operativ davolashning laparoskopik usublari. O't chiqarish yo'llarining atreziyalarida operatsiyalar.
- 8 Pankreatitlarni xirurgik davolash usullari. Mekkel divertikulini olib tashlash. Megakolon va Girshprung kasalligida operatsiyalar.
- 9 Buyraklarning tug'ma nuqsonlarida bajariladigan operatsiyalar.
- 10 Siydik yo'llari rivojlanish nuqsonlarining xirurgik anatomiyasi.
- 11 Umurtqa pog'onasi patologiyalarini operativ davolash usullari.
- 12 Orqa miya churralarida operatsiyalar.
- 13 Proktologiya amaliyotida qo'llaniladigan zamonaviy usullar. Tos tubi prolapsi muammosi.
- 14 **Xirurgik ginekologiyaning zamonaviy muammolari va yechimlari.**
- 15 **Kosmetik jarrohlik masalalari.**

**Mustaqil o'zlashtiradigan mavzular bo'yicha talabalar
quyidagilardan foydalanadi:**

- referatlar tayyorlaydi va himoya qiladi;
- prezentatsiyalar tayyorlaydi;
- organayzerlar tuzadi;
- dokladlar tayyorlaydi;
- muammoga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar echadi;

	<p>Klinik anatomiya (Operativ jarrohlik va topografik anatomiya) fani bo'yicha tavsiya etilayotgan mustaqil ishlar auditoriya va auditoriyadan tashqarida o'tkaziladi. Talaba mustaqil ishni tashkil etishda quyidagi shakllardan foydalanadi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - auditoriya mashg'ulotlaridan tashqari trenajyor, virtual klinik anatomiyada taqdim etilgan amaliy ko'nikmalarni pedagog nazoratida son va sifat jihatdan bajarish va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish daftarlarida aks ettirish; - ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish; - berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayyorlash; - modulning bo'limlari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha ishlash va ma'ruzalar qilish; - vaziyatli va klinik muammolarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar echish; - CASE (klinik vaziyatli masalalar asosida case-study) echish. - modellar yasash, krossvordlar tuzish, organayzerlar tuzish va h.k.
3	<p>V. Ta'lim natijalari/kasbiy kompetensiyalar:</p> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - klinik anatomiyaga (operativ jarrohlik va topografik anatomiya) oid bilimlarini kasallik tashxisini asoslash va patogenezini aniqlashda qo'llash; - axborot yig'ish, saqlash, qayta ishlash va undan foydalanish usullari; - yangi bilimlarni mustaqil egallashni, o'z ustida ishlash va mehnat faoliyatini ilmiy asosda tashkil qila olish; - hayot uchun muhim a'zolar va anatomik tuzilmalarning golotopiyasi, skeletotopiyasi, sintopiyasi xususiyatlarini topik tashxis qo'yishda to'laqonli ishlata olish; - soha tuzilishining va undagi patologik jarayon xususiyatlaridan kelib chiqqan holda adekvat xirurgik davo usullarini tanlay bilish; -operativ davolash usullariga monand ravishda kerakli asbob, moslama, uskunalarni to'g'ri tanlash, operatsiyaga ko'rsatma va qarshi ko'rsatmalarni aniq bayon qilish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan asoratlarni oldini olish; -operativ jarrohlik va topografik anatomiya moduliga doir masalalarni aniqlash, tahlil etish, baholash va umumlashtirish; - jarrohlik yo'li bilan davolash maqsadida ratsional operativ ochib kirish va operativ usulni tanlash; - sohalar, a'zolar va tizimlarning o'ziga xos anatomik xususiyatlariga bog'liq intraoperatsion xato va asoratlar oldini olish muolajalari; -umumiy va maxsus asboblarni qo'llash; - oddiy, jarrohlik va apodaktil tugunlarni bog'lash; -teri, fassiyalar, mushaklar, parietal qorinpardani kesishni va ularni tikishni; -teri choklarini olish; -venepunksiya va veneseksiyani bajarish;

-nerv, pay, qon tomirlar va teriga chok qo'yish; -fassial qinlardan qon tomirlarni ajratish; -jarohatdagi qon tomirni bog'lash; -yiringli jarayonlarni ochish va drenajlash; -nervlar blokadasini amalga oshirish; -traxeostomiya;

-qovurg'a-diafragmal sinusni, perikard bo'shlig'ini, qorinparda bo'shlig'ini punksiya qilish, lyumbal punksiya; -yelka va tizza bo'g'imlarini punksiya qilish;

-biologik (o'quv) materialida va eksperimental hayvonlarda jarrohlik amaliyotlari.

-lotincha-ruscha-o'zbekcha anatomik va xirurgik atamalardan to'g'ri foydalanish;

-tashqi mo'ljallarni topish va paypaslab aniqlash;

-tananing ayrim anatomik sohalari va qismlari chegaralarini tashqi mo'ljallar bo'yicha aniqlash; -mo'ljal chiziqlarini o'tkazish;

-arteriya va nerv poyalarining aks-tasvir chiziqlarini, muhim ichki a'zolar va anatomik tuzilmalarning tana yuzasidagi tasvirlarini belgilash;

-a'zolar va anatomik tuzilmalarning golotopiyasini aniqlash;

-ichki a'zolar skeletotopiyasi va sintopiyasini aniqlash;

-xirurgik asboblar, moslamalar va uskunalardan to'g'ri foydalanish;

-terini, fassiyani, aponevrozni, muskulni, qorin pardani kesish;

-jarohatga birlamchi xirurgik ishlov berish; -chok qo'yish va tugun bog'lash;

-terini, fassiyani, aponevrozni, muskulni, payni, qorin pardani tikish;

-yirik qon tomirlardan ketayotgan qonni to'xtatish;

-yelka, bilak, son, boldir arteriyalarni ochish va bog'lash;

-mahalliy infiltratsiya anesteziyani bajarish;

-o'tkazuvchi anesteziyani bajarish; -vagosimpatik blokadani amalga oshirish;

-qovurg'alararo blokadani bajarish; -bel blokadalarini amalga oshirish;

-tos sohasi va jinsiy nerv blokadasini bajarish; -yelka, tizza bo'g'imlarini punksiya qilish; -plevra bo'shlig'i punksiyasi; -qorin bo'shlig'i punksiyasi;

-orqa miya bo'shlig'i punksiyasi; -Duglas bo'shlig'i punksiyasi;

-tirsak sohasida venepunksiya; -o'mrov osti va son venalarini punksiya qilish;

-hasmol, flegmona va abscesslarni ochish va drenajlash;

-yuqori va pastki traxeotomiya va traxeostomiya; -qovurg'ani rezeksiya qilish; -ichak choklarini qo'yish; -ichaklararo anastomozni shakllantirish; -o'pka, yurak, jigar choklarini qo'yish; -siydik pufagini kateterlash va punksiya qilish.

Izoh: Talabalar fanni o'qitish davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalarni bajarishda quyidagi internet saytdan foydalanishlarini tavsiya etamiz: lecturio GmbH. (xalqaro Germaniya websayti).

Talabalarga fanni o'qitish davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalarni bajarishda Osiyo taraqqiyot banki tomonidan berilgan mulyajlardan

foydalanishlarini tavsiya etamiz.

Kursni o'rganish davomida talabalarda quyidagi ko'nikmalar shakllantirilsin:

1. Kasalliklarni diagnostika qilish va davolash rejasini ishlab chiqish uchun tegishli ma'lumotlar bo'yicha talqin qilish, tahlil qilish, baholash va ustuvorlikni belgilash, shuningdek, ushbu bilimlarni differensial diagnostika vazifalarini hal etish uchun qo'llash;
2. Jarrohlik yondashuvi, samarali jarrohlik aralashuvi usuli va algoritmini tanlash uchun yosh va jinsiy farqlarni hisobga olgan holda topografik (mintaqaviy) anatomiya, shuningdek, jarrohlikning bazaviy fanlari va asoslari bo'yicha bilimlarni integratsiyalash;
3. Muayyan bemorni davolashda individual yondashuvni ta'minlash uchun bilim va ko'nikmalarni integratsiyalash ko'nikmalarini namoyish etish; tashxisning oqilonaligi va isbotlovchi tibbiyot prinsiplarini tahlil qilish asosida professional qarorlar qabul qilish;
4. Uzlüksiz kasbiy o'qishga hamda o'z bilimlari va kasbiy ko'nikmalarini takomillashtirishga qobiliyatni va ehtiyojni namoyish etish;
5. Simulyatsiya muhitida asosiy operatsion ko'nikmalarni o'zlashtirish. Eng keng tarqalgan jarrohlik patologiyalari bo'yicha asosiy operatsiyalarni bajarish metodikasini, eng keng tarqalgan patologiyalar bo'yicha endoskopik va laparoskopik aralashuvlarni bajarish metodikasini o'zlashtirish;
6. Ixtisoslashtirilgan jarrohlik ko'riklari va tekshiruvlarida asosiy ko'nikmalarni qo'llash.

Al-Farobiy nomidagi Qozog'iston milliy Universiteti Meditsina fakulteti Klinik anatomiya va operativ jarroxlik fanidan ishchi o'quv dasturidan olindi -2024y.

Modulning qisqacha mazmuni

Bosh va bo'yin anatomiyasi murakkab va klinik jihatdan muhim soha bo'lib, tibbiy dasturda uning asosiy komponentlarigina o'rganiladi. Ushbu modulda ushbu sohaning klinik anatomiyasi anesteziologiyadan estetik va rekonstruktiv medisinagacha bo'lgan turli tibbiy mutaxassisliklar nuqtai nazaridan batafsil ko'rib chiqiladi.

Modulning maqsadi talabalarga ushbu sohaning klinik anatomiyasi bo'yicha amaliy bilim berish, yuz, bo'yinning oldi va yoni, shuningdek, bosh suyagining ichki qismi kabi klinik jihatdan eng muhim sohalarga alohida e'tibor qaratishdir.

O'quv natijalari

Modulni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng, talabalar quyidagi o'quv

natijalarini namoyish etadilar:

Bosh va bo'yin sohasining anatomiyasini, ayniqsa yuz va bosh suyagi ichki qismi, shuningdek, bo'yinning oldi va yonini tasvirlab berish.

Tipik anatomiyaning tegishli o'zgarishlarini muhokama qilishda anatomik bilimlarni qo'llash va uni har qanday klinik jihatlariga bog'lash.

Tegishli patologiyalarni tahlil qilish va uni anatomik bilimlarga bog'lash.

Bosh va bo'yinga jarrohlik yondashuvlari bilan tegishli anatomiyaning qanday bog'liqligini baholash.

Ko'nikmalar natijalari

• Modulni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng, talabalar quyidagi ko'nikmalar va o'quv natijalarini namoyish etadilar:

Turli manbalardan olingan anatomik ma'lumotlarni tahlil qilish va integrasiya qilish. Makroskopik anatomik tuzilmalarni aniqlash.

O'quv rejasi

Bo'yinning uchburchaklari, yuzning yuza qismi, sochli bosh qismi, bosh suyagining ichki qismi, quloq, chakka, chaynash va chakka osti sohalari, halqum, burun bo'shlig'i, og'iz va til, tanglay va hiqildoq va ko'z kosasi.

Talabalar shuningdek, bosh va bo'yin sohasida periferik nerv sistemasining topografiyasini, shuningdek ushbu sohaning qon bilan ta'minlanishini ham ko'rib chiqadilar.

Buyuk Britaniya, Leeds universiteti, Meditsina fakulteti Klinik anatomiya fanidan modul o'quv dasturidan olindi -25-26 y.

Umumiy kompetensiyalar:

UK₁.Abstrakt fikr yuritish, hodisalarni tahlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;

UK₂.Dunyoqarashni shakllantirish uchun falsafiy bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;

UUK₃.Nostandart vaziyatlarda harakat qilish qobiliyati, qabul qilingan qarorlar uchun ijtimoiy va ahloqiy javobgarlikni olishga tayyorlik;

UK₄.O'z-o'zini rivojlantirishga, anglashga, o'qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga tayyorlik;

Umumiy kasbiy kompetensiyalar:

UKK₁.Kasbiy faoliyatning standart vazifalarini axborot, bibliografik manbalar, biotibbiyot terminologiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va axborot xavfsizligining asosiy talablarini hisobga olgan holda hal qilishga tayyorlik;

UKK₂.Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og'zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda muloqot qilishga tayyorlik ko'rish.

	<p>UKK₃.Kasbiy va ijtimoiy faoliyatning har xil turlarida gumanitar, tabiiy, tibbiy-biologik va klinik modullarning uslublarini amaliyotda qo'llash;</p> <p>UKK₄.So'rab-surishtirishni, fizikal ko'rikni, klinik tekshirishni, zamonaviy laborator-instrumental tekshirishlar, biopsiya, operatsiya va seksiya materiallarini morfologik tahlil qilishni olib borish va interpretatsiya qilish.</p> <p>UUK₅.Kasbiy faoliyatni takomillashtirish maqsadida nazariy va amaliy mahoratni qo'llagan holda qarorlarni izlashga asoslangan daliliy tibbiyotning ko'p masalalarini o'z ichiga olgan tamoyillarga tayanib tibbiy ma'lumotlarni tizimli tahlil qilishni shakllanishiga qobiliyat va tayyorgarlik;</p>
4	<p>VI.Ta`lim texnologiyalari va metodlari.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma`ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • tezkor savol-javoblar; • guruxlarda ishlash; • jamoa bo`lib ishlash; • taqdimotlar tayyorlash; • videoroliklar, prezentatsiyalar, mulyajlar, xo'l preparatlar, 3D formatdagi interaktiv anatomik Pirogov stoli.
5	<p>VII. Talabalar kreditlarni to'plash tartibi.</p> <p style="text-align: center;">Klinik anatomiya (OXTA) fani bo'yicha talabalar bilimni nazorat qilish turlari va baholash mezonlari</p> <p>Ushbu Nizom O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 27 sentabrdagi 769-sonli "Tibbiyot kadrlarini tayyorlashni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi PQ-4310-sonli "Tibbiyot va farmasevtika ta'limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 8 sentabrdagi 236 sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan "Tibbiyot va farmasevtika oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida kredit-modul o'qitish tizimini joriy etish to'g'risidagi Nizom"lari asosida ishlab chiqilgan hamda 2025-2026 o'quv yilida institutda o'quv jarayonini modulli ta'lim tizimida tashkil etish, bakalavriat va magistratura mutaxassisliklari 1-2-3-4-5-6 kurslarida ta'lim oluvchilari bilimni nazorat qilish va baholash tartibini belgilaydi.</p> <p>Klinik anatomiya (operativ jarrohlik va topografik anatomiya) fani bo'yicha nazorat turlari va baholash mezonlari haqidagi ma'lumotni fan bo'yicha birinchi mashg'ulotda talabalarga e'lon qilinadi. Talabalarning fan bo'yicha o'zlashtirish</p>

darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlari o'tkaziladi:

- **Joriy nazorat (JN); V-semestr –4 kredit**
- **Oraliq nazorat (ON)**
- **Yakuniy nazorat (YAN)**

Klinik anatomiya (OXTA) fani bo'yicha talabanning semestr (o'quv yili) davomidagi o'zlashtirish ko'rsatkichi 100 ballik tizimda baholanadi va baholash turlari bo'yicha quyidagicha taqsimlanadi:

No	Baholash turi	Maksimal ball	Kredit soni
1.	Auditoriyadagi o'quv mashg'ulotlarni baholash (JN)	100	4
2.	Oraliq nazorat (ON)	100	0
3.	Yakuniy nazorat YAN	100	0
	JAMI	100	4

Klinik anatomiya (operativ jarrohlik va topografik anatomiya) faniga ajratilgan 4 kreditni talaba JN davomida yig'adi.

JORIY NAZORAT (JN)

Klinik anatomiya (operativ jarrohlik va topografik anatomiya) fani bo'yicha JNda talabanning modul mavzulari bo'yicha bilimi, amaliy ko'nikmalar va kompetensiyalarni egallaganlik darajasini aniqlash va baholash usuli hisoblanadi. Joriy nazorat talabalar tomonidan modul mavzusi mazmunini o'zlashtirganlik darajasini baholashga qaratiladi, shuningdek, o'quv materialini konstruktiv ravishda sharhlash va tahlil qilish, modulga oid ko'nikmalarini rivojlantirish, amaliy ko'nikmalar (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni egallash, kasbiy amaliy ko'nikmalarni qo'llashga yo'naltirilgan muammoli vaziyatlarni hal etish (keys-stadi), jamoada ishlash, prezentatsiyalar tayyorlash va h. k. ni baholashga qaratiladi. Klinik anatomiya (OXTA) fani bo'yicha JN og'zaki, o'rgatuvchi-nazorat testlari, tarqatma materiallari bilan ishlash, vaziyatli masalalar, mulyaj va fantomlarda ishlash ma'lumotlarini o'rganish, uyga berilgan vazifalarni tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o'tkaziladi. Talabalar fan bo'yicha 100 ballik tizimda baholanadi. **Joriy nazorat uchun 4 kredit ajratiladi.**

Har bir mashg'ulotda barcha talabalar baholanishi shart. **Maksimal ball 100, o'tish bali 55 ball.** O'qituvchi tomonidan shu kuni o'zida talabanning bahosi

HEMIS ta'lim platformasiga qo'yiladi. Agar talaba semestr yakunida belgilangan kreditlarni to'plagan va oraliq nazoratni o'tish (saralash) balidan o'tsagina YAN ga kiritiladi. Joriy va oraliq nazoratda saralash (o'tish) ballidan kam ball to'plagan va uzrli sabablarga ko'ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turigacha va so'nggi joriy va oraliq nazorat uchun bo'lgan muddatgacha beriladi.

Fan bo'yicha talaba reytingi quyidagicha aniqlanadi:

Ball	ECTS baho	ECTS ning ta'rifi	Baho	Ta'rifi
86-100	A	"a'lo" - fan dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi; terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi; muammoli savollarni aniqlashi, o'z qarashlarini ilmiy-amaliy tilda asoslab bera olishi; fanning tayanch tushunchalarini bilishi va uni qisqa vaqt ichida ilmiy va amaliy masalalarni yechishda samarali qo'llay olishi; nostandart vaziyatlarda muammolarni mustaqil va ijodiy hal qila olish qobiliyatini ko'rsata olishi; amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi; amaliy masalalarni qisqa, asoslangan va ratsional ravishda hal etishi; fan dasturida tavsiya etilgan asosiy va qo'shimcha adabiyotlarni to'liq va chuqur o'zlashtirishi; fan bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglash, ularga tanqidiy baho berish va boshqa fanlar ilmiy yutuqlarini qo'llay olishi; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va	5	a'lo

			mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yuqori madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;		
81-85	B	"juda yaxshi" - o'rtadan yuqori natija, ayrim hatoliklar bilan	<p>fan dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi; terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi; o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi;</p> <p>fanning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi; standard vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham ratsional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli darajada rasmiylashtira olmaganligi;</p> <p>fan dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi;</p> <p>o'rganilayotgan fan bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglay olishi va ularga tanqidiy baho berishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli</p>	4	yaxshi

				<p>muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda juda yaxshi madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		
71-80	C	"yaxshi" - o'rtacha natija, sezilarli hatoliklar bilan	<p>fan dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi, ammo bir oz kamchiliklar bilan;</p> <p>terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi;</p> <p>o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi;</p> <p>fanning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi;</p> <p>standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni egallashi, ammo bir oz kamchiliklar bilan;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham ratsional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli darajada rasmiylashtira olmaganligi;</p> <p>fan dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi;</p> <p>o'rganilayotgan fan bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglay olishi va ularga tanqidiy baho berishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda</p>			

			butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yaxshi darajaga ega bo'lishi lozim;		
60-70	D	"qoniqarli" -sust natija, qo'pol kamchiliklar bilan	<p>davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida yetarli bilim hajmiga ega bo'lishi;</p> <p>terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim xatolarga yo'l qo'yishi;</p> <p>javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiynalganda, fan bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil ammo hatoliklar bilan to'liq bajara olishi;</p> <p>kompetensiyalarni mustaqil, ammo hatoliklar bilan egallashi;</p> <p>fanining umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi;</p> <p>o'qilayotgan fan bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda yetarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>	3	Qoniqarli
55-59	E	"o'rta" - minimal natijaga teng	<p>davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida qoniqarli bilim hajmiga ega bo'lishi;</p> <p>terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim qo'pol xatolarga yo'l qo'yishi;</p> <p>javob berishga yoki ayrim maxsus</p>		

			<p>ko'nikmalarni namoyish qilishda qiynalganda va hatolarga yo'l qo'yganda, fan bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil emas va hatoliklar bilan to'liq bajara olishi;</p> <p>kompetensiyalarni mustaqil emas va hatoliklar bilan egallashi;</p> <p>fanining umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standard (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi;</p> <p>pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi;</p> <p>o'qilayotgan fan bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda yetarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		
31-54	FX	"qoniqarsiz" - minimal darajadagi bilimlarni olish uchun qo'shimcha mustaqil o'zlashtirishi zarur	<p>davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa;</p> <p>ilmiy terminlarni ishlata olmasa yoki javob berishda jiddiy mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa;</p> <p>amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'rilay olmasa.</p>	2	Qoniqarsiz
0-30	F	"mutloq qoniqarsiz" to'liq qayta	davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa;		

		o'zlash-tirishi lozim	<p>terminlarni ishlata olmasa yoki javob berishda jiddiy va qo'pol mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa yoki umuman javob bermasa;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa yoki umuman bajarmasa;</p> <p>amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'rilay olmasa.</p>		
--	--	-----------------------	--	--	--

ORALIQ NAZORAT (ON)

Oraliq nazorat talaba tomonidan modul dasturining tegishli bo'limlari mazmunini o'zlashtirish darajasi, adabiyotlardan foydalanishi, kasbiy amaliy ko'nikmalarni qo'llashga qaratilgan muammoli vaziyatlarni hal etish (keys-stadi), tizimli tahlil, mantiqiy fikrlash, mustaqil tadqiqot olib borish, amaliy ko'nikmani (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni egallaganligini, o'z fikrlarini izchil va aniq bayon qilish qobiliyatini baholashga qaratilgan. JNga ajratilgan kreditlarni to'liq to'plagan talaba ONga kiritiladi. ON semestr yakunida OSE (og'zaki) va yozma shaklida o'tkaziladi, bunda ON topshirish jarayonida talabalarning kompetensiyalarini, nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalarini (uquvlari) egallash darajasi tekshiriladi. ONda saralash balini (55) yig'olmagan talaba, YaN ga qo'yilmaydi. Talaba uzrli sabablarga ko'ra oraliq nazorat turiga kirmagan taqdirda ushbu talaba tegishli nazorat turini qayta topshirishga fakultet dekanining farmoyishi asosida ruhsat beriladi.

YAKUNIY NAZORAT (YaN)

Yakuniy nazorat klinik anatomiya (OXTA) moduli bo'yicha talabalar tomonidan nazariy bilimlarini o'zlashtirish, amaliy ko'nikmalar (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni egallaganlik darajasini baholash usuli hisoblanadi va semestr yoki modul yakunida o'tkaziladi. Yakuniy nazorat talabaning modul dasturi mazmunini o'zlashtirganlik darajasi, uning mantiqiy fikrlashi, modulga oid bilimlarni nazariy va amaliy jihatlarini o'zlashtirish, amaliy ko'nikmalarni to'liq egallash, kasbiy amaliy ko'nikmalarni qo'llashga qaratilgan muammoli vaziyatlarni (keys-stadi) hal etish, tizimli, tanqidiy tahlil qila olishi, dalillarga asoslangan tibbiyotni qo'llashda o'z fikrlarini izchil va aniq bayon qilish qobiliyatlarini baholashga qaratilgan.

JNga ajratilgan kreditlarini to'liq to'plagan talaba yakuniy nazoratga (YaN) qo'yiladi. Talaba YAN nazoratga qadar TMI bo'yicha bajargan ishini PDF (elektron) hamda qog'oz variantini o'qituvchisiga topshiradi. YAN fan yakunida kafedrada og'zaki so'rov (80%) va institut test markazida test (20%) shaklida o'tkaziladi. Talabaning semestr davomida fan bo'yicha to'plagan umumiy bali har bir nazorat turida (JN, YaN) belgilangan qoidalarga muvofiq to'plagan ballari yig'indisiga teng. Klinik anatomiya (OXTA) fani bo'yicha JN-100 ballik. Joriy nazorat kafedrada joriy baholashdan olingan ball. Bunda Joriy nazorat uchun o'zlashtirish ko'rsatkichi o'rtacha arefmetik qiymatda olinadi. Masalan: 15 haftalik, 15 ta joriy baho qo'shiladi va natija 15 ga bo'linadi. Yakuniy nazorat turini o'tkazish og'zaki so'rov va test shaklida o'tkaziladi. Yakuniy nazoratda 100 ballik tizimda test uchun 20%, kafedra uchun o'g'zaki 80% hisoblanadi.

Misol: Fan bo'yicha umumiy baho quyidagicha aniqlanadi.

JN: 71 baho, ON: 86 baho,

YaN: 75 baho: Test 83 baho (x 0.2) + kafedra 73 baho (x 0.8) = test 16.6+ kafedra 58.4=75 baho. Umumiy baho = (JN+ON+YAN)/3= (71+86+75)/3=77

6 VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari:

Asosiy adabiyotlar:

1. Shomirzaev N.H. Klinik anatomiya [Matn]: darslik. I jild. /Shomirzaev N.H., Axmedov Sh.M., Gulmanov I.D. – Toshkent: Hilol media, 2020 y.
2. Shomirzaev N.H. Klinik anatomiya [Matn]: darslik. II jild. /Shomirzaev N.H., Axmedov Sh.M., Gulmanov I.D. – Toshkent: Hilol media, 2020 y.
3. Shamirzaev N. H., Nazarov S. H., Usmanov R. J. Топографик анатомия (darslik). Tashkent. 2006.
4. Г.Е.Островерхов, Ю.М.Бомаш, Д.Н.Лубоцкий. “Оперативная хирургия и топографическая анатомия”, Учебник. Москва. “Медицинское информационное агентство”. 2015 г.
5. Netter's Surgical Anatomy and Approaches, 1e (Netter Clinical Science). Conor Delaney. Saunders; 1 Har/Psc edition. 2013.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. I.I. Sattibaev, I.V. Gayvoronskiy. «Odam normal anatomiyasi» I-II jild. Darslik. Tarjima. Nashriyot «Spetslit» 2024 y.
2. Z.A. Kaxarov, I.I. Sattibaev, D.Ya. Hojiyev «Anatomiya». Darslik. Nashriyot «INNO -SENER» 2024 y.
3. Hamraev A.J., Axmedov SH.M. “Bolalar operativ jarrohligi”. Darslik. - Toshkent. “Vorish-nashriyot”. 2012 y.
4. SHomirzaev N.H., Sa'dullaev N.S., Botirova Z.B. “Operativ jarrohlik”, O'quv

- qo'llanma. - Toshkent. "Ibn Sino". 1994 y.
5. John T. Hansen. "Netter's clinical anatomy". New York, 2014 y.
 6. Conor Delaney. Netter's "Surgical Anatomy and Approaches", Saunders; 1 Har/Psc edition. 2013 y.
 7. Sattibaev I.I., Kaxarov Z.A. «Bosh va bo'yin anatomiyasi» O'quv qo'llanma Toshkent 2021y.
 8. Г.Ж. Улугбекова «Операции на желудке и кишечниках». Учеб.пособ. – Ташкент 2021г.
 9. Р.Л.Убайдуллаев «Клиническая анатомия области головы». Учеб.пособ. –Ташкент. 2021г.
 10. D.Y. Tulyanova «Ko'krak sohasi klinik anatomiyasi va operativ jarroxligi». O'quv qo'llanma». Toshkent 2023y.
 11. Kaxarov Z.A. Human anatomy. Part-2. O'quv qo'llanma Toshkent 2023y.
 12. D.Y. Tulyanova «Qorin sohasi klinik anatomiyasi va operativ jarroxligi». O'quv qo'llanma». Toshkent 2024y.
 13. G.J.Ulug'bekova «Bel va qorinparda orti sohasi klinik anatomiyasi va operativ jarroxligi». O'quv qo'llanma». Toshkent 2024y.
 14. M.N. Kadirova. Oyoq sohasi klinik anatomiyasi va operativ jarroxligi». O'quv qo'llanma». Toshkent 2023y.
 - 15. Al-Farobiy nomidagi Qozog'iston milliy Universiteti Meditsina fakulteti Klinik anatomiya va operativ jarroxlilik fanidan ishchi o'quv dasturi -2024y.**
 - 16. Buyuk Britaniya, Leeds universiteti, Meditsina fakulteti Klinik anatomiya fanidan modul o'quv dasturidan olindi -25-26 y.**

Internet saytlar:

1. <http://www.ziyonet.uz>
2. <http://www.edu.uz>
3. <http://www.pedagog.uz>
4. www.tma.uz
5. www.lex.uz
6. https://meduniver.com/Medical/travmi/operativnie_dostupi.html
7. <https://studfiles.net/>
8. <https://accesssurgery.mhmedical.com>
9. <https://learning.facs.org>
10. <https://www.touchesurgery.com>
11. <http://or-live.com>
12. <https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/ovid/surgical-anatomy-for->

	<p>mastery-of-open-operations</p> <p>13. https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/ovid/operative-anatomy-5378</p> <p>14. https://www.gutenberg.org/ebooks/24440</p> <p>15. https://www.eu.elsevierhealth.com/netters-surgical-anatomy-and-approaches-9780323673464.html</p> <p>16. https://hirurgiya.vrachirf.ru/</p> <p>17. https://www.twirpx.com/files/science/medicine/surgery/operative/</p> <p>18. http://www.booksmed.com/hirurgiya.</p> <p>19. https://courses.uow.edu.au/subjects/2024/MEDI112</p> <p>20. https://catalogue.leeds.ac.uk/Module/UG/BMSC/1100T/202425</p> <p>21. https://catalogue.leeds.ac.uk/Module/UG/ANAT/3106/202526</p> <p>22. lecturio GmbH. (xalqaro Germaniya sayti)</p> <p>23. www.kaznu.kz</p>
7	Andijon davlat tibbiyot instituti Anatomiya va klinik anatomiya tomonidan ishlab chiqilgan va OTM kengashining 2025 yil " 27 " avgustdagi 1 - son qarori bilan tasdiqlangan.
8	<p>Fan moduli uchun ma'sullar:</p> <p>Z.A.Kaxarov ADTI, Anatomiya va klinik anatomiyasi kafedراسi mudiri, t.f.d., professor</p> <p>G.J.Ulug'bekova ADTI, Anatomiya va klinik anatomiyasi kafedراسi dotsenti</p> <p>D.YA.Tulyanova ADTI, Anatomiya va klinik anatomiyasi kafedراسi katta o'qituvchisi</p>
9	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Sh. T. Bozorov ADTI, Bolalar jarrohligi kafedراسi dotsenti</p> <p>A.R. Mamataliyev ADTI, Patologik anatomiya va sud tibbiyoti kafedراسi dotsenti</p>